

A KÖNYVTÁROS

KÖNYVTÁROSOK HAVI TÁJÉKOZTATÓJA

1953. Szeptember

III. évfolyam

8-9. szám

LEVELEZŐINK *inják*

A májusi választásokat előkészítő munkából könyvtárosaink is kivették részüket. Sokan közülük kiemelkedő munkát végeztek. A legjobbak miniszteri kitüntetésben részesültek. Igen sok falusi népkönyvtárost jutalmazott meg könyvvel vagy oklevéllel a Népművelési Minisztérium Könyvtársztálya is. Folyóiratunk ezeknek a kitüntetett népkönyvtárosoknak neveit a júniusi, illetve a júliusi számában közzétette. Szerkesztőségünk egyszersmind levelet is írt a kitüntetett könyvtárosoknak, megkérve őket, hogyha elfoglaltságuk engedi, legyenek a könyvtárosok folyóiratának levelezői. Leveleinkben megkérdeztük, megkapták-e jutalmukat, jár-e könyvtáruknak folyóiratunk. Érdeklődtünk, hogy milyen körülmények között dolgoznak, támogatja-e munkájukat a helyi tanács, a járási vagy a megyei könyvtár. Megkérdeztük: milyen módszerekkel segítik a mezőgazdasági munkákat, milyen elgondolásaik vannak könyvtáruk fejlesztésével kapcsolatban.

Leveleinkre az ország minden tájáról érkeztek válaszok, több mint százan írtak. A százegynéhány levélből kibontakozik falusi könyvtárügyünk képe. De még ennél is több. Maguknak a könyvtárosoknak személyisége is. Van r.-hány levél, amely csak igen röviden, szűkszavúan tájékoztat. Írójuknak bizonyára igen nagy az elfoglaltsága. Legtöbbjük társadalmi munkában, más foglalkozás mellett végzi könyvtárosi teendőit. Sok levél közvetlenül a cséplőgép mellett íródott, ebédszünetben, mások rövid éjszakai pihenőjükből loptak el egy-két órát azért, hogy válaszolhassanak. A leveleknek mégis csak egy kis töredéke szűkszavú. Többségükből árad a közölnivaló — némelyiknél úgy érzi az ember — a hosszú időn át föl-

gyúlt, sokáig visszafojtott közölnivaló. Jó egynéhányan nemcsak könyvtárukról, könyvtári munkájukról írtak, hanem egyéni életükről, kisebb-nagyobb örömeikről, bajaikról, gondjaikról is. Bevalljuk, hogy ezek a levelek különös örömmel töltöttek el bennünket. Ezekből éreztük igazán, hogy könyvtárosaink folyóiratukat bizalmas barátjuknak tekintik. Ilyen volt többek között Kovács Ferencné elvtársnő levele Alsóbereckiből, ilyen Ratocska Györgyné Nyíradonyból.

»Én nagyon átérzem azt, hogy a könyvtárosnak igazi népnevelőnek kell lennie. Elvtársak, ezt az érzi igazán, akit a mult rendszer úgy hányt-vetett, mint engem, hiába végeztem el a négy polgárit, pedig dolgoztam érte én is, édesapám is. Szenvedtem is érte. És még cselédnek se nagyon kellettem, mivel 18 éves koromban betegség folytán hallásom és a szemem megromlott. Mindenütt azt mondták: nem lát, nem hall. Szörnyű kálváriajárás volt az életem. Semmi öröm, semmi szépség a fiatal életben. És most, Elvtársak, érzem azt, hogy munkám után megbecsülnek, embernek néznek.«

Joó Piroska könyvtáráról adott részletes beszámoló mellett azt is megírja, hogy kitűnő lett a bizonyítvány, pedig tankönyve se igen volt és a nagyforgalmú népkönyvtárat is vezette a nyolcadik általános végzése mellett. Megírja, hogy szeretne egy ifjúsági regényt írni és erre vonatkozólag is tanácsot kér.

Nincs módunkban minden személyeshangú levélből idézni, hisz a levelek zöme ilyen. És ez nem is lehet máskép: az ember nem választható el munkájától.

A NÉPKÖNYVTÁROSOK HELYZETE

Levelünkben érdeklődtünk, hogy megkapták-e a jutalmat, amit a megyei könyvtárnak kellett hozzájuk eljuttatni. A jutalmat általában megkapták, de jóegynéhányan voltak, akik csak folyóiratunkból, vagy levelünkéből értesültek arról, hogy a kitüntetettek között szerepelnek, mert az ajándékkönyv, vagy oklevél valamelyik közbeeső szerv hanyagsága folytán nem jutott el hozzájuk.

Erki József (Magyartés), Seiber János (Gelsesziget), Kovács Piroska (Novaj) Fábri Mária (Rétság), Nagy Béla (Jánkmajtis, Fonnyadt Benedek, (Hévíz), Hegedűs Gábor (Ökörítőfűlpös), Vadász Tivadarné (Tiszatenyő), Bertalan Pál (Mencshely), Tóth László (Nagyrábé), Kakszi Géza (Zsadány), Varga Etelka (Mezőlak), Kelemen Béla (Dabronc), Lakatos Etelka (Tomajmoncstora), Honti Dezső (Szegevár), Kovács Márton (Füzesgyarmat), Enyedi István (Nyírbátor), Somogyi Józsefné (Tiszadada) és Cseke Gábor (Papos) panaszkodtak erről. Ugy érezzük, teljes joggal. Túlnyomó többségük társadalmi munkában és sokszor igen nehéz körülmények között, áldozatkészen, a közművelődés ügyének szeretetéből végzi munkáját. A legkevesebb, amit elvárhatnak, hogy a kitüntetésről szóló okiratot vagy a jutalomkönyvet eljuttassák hozzájuk.

Mindgyükük ügyében írunk az illetékes megyei könyvtárnak. Néhány megyei könyvtárvezető azonnal intézkedett és válaszolt is levelünkre. A hódmezővásárhelyi Megyei Könyvtár vezetője megírta, hogy mind a szegvári, mind a magyartési népkönyvtáros kitüntetésének elmaradása a szentesi Járási Könyvtár mulasztása, a salgótarjáni Megyei Könyvtár vezetője bevallja, hogy a hibát Fábri Mária esetében ők követték el. A zalaegerszegi Megyei Könyvtár levelében azt írja, hogy az okleveleket azért nem tudta a kitüntetetteknek átadni; mert azok az általa összehívott értekezleten nem jelentek meg és kissé szemrehányóan írja nekünk, hogy ilyen ügyben »ma már a második levelet kapjuk A Könyvtáros szerkesztőségétől«, s arra kér bennünket, »hogy a további adminisztratív munkát ne sokszorozzuk«, vegyük tudomásul azt, hogy a népkönyvtárosok nem mentek el az említett értekezletre. Mi nem értünk teljesen egyet a zalaegerszegi Megyei Könyvtár vezetőjével, úgy gondoljuk, hogy a Megyei Könyvtárnak június elejétől július végéig elég idő állt a rendelkezésére ahhoz, hogy az okleveleket azoknak is kiküldje, akik személyesen nem tudtak beférni érte. Horváth Géza Veszprém megyei, Godó Ferencné Heves megyei, Szántó János

Bács megyei és Illek József Szolnok megyei könyvtárvezető levelünkre mind-éideig nem válaszolt és így nem tudhatjuk, intézkedett-e az elmaradt kitüntetések ügyében. Reméljük, igen.

A levelekből kitűnik, hogy ezeknek a hibáknak és a tiszteletdíjak és pénzjutalmak körüli zavaroknak ellenére a megyei és járási könyvtárak általában törődnek a községi népkönyvtárakkal. Elég gyakran meglátogatják őket és igyekeznek segíteni bajaikon, nehézségeiken. Kivétel persze ez alól is van. Bódis Anna bodai népkönyvtáros panaszolja, hogy a pécsi Megyei Könyvtár a harmadik és negyedik negyedévre beküldött munkatervét nem vette figyelembe és könyvtárának munkáját sohasem ellenőrizték és segítséget sem nyújtottak neki. Venczel Miklósné balatonboglári népkönyvtáros a siófoki Járási Könyvtárra panaszlik:

»Az értekezleten, Siófokon meghallgatták a panaszomat, még meg is ígérték, hogy segíteni fognak, de azóta sem jött senki, még az új helyiséget sem nézték meg. Minden nehézséget magamnak kell legyőzni.«

Horváth Gabriella magyarfalvai (Győr-Sopron megye, Soproni járás) népkönyvtárosnak a Járási Könyvtár munkatársa megígérte, hogy kap új könyveket (az állomány ugyanis már többéves), de az ígéretet nem tartották meg. Helyes lett volna, ha legalább azt közlik Horváth Gabriellával, hogy várjon türelemmel őszig, amikor a cserealpból majd lehetséges lesz kérését teljesíteni. Domokos László újkígyósi népkönyvtáros panaszlik, hogy a Megyei Könyvtár március óta nem látogatta meg az újkígyósi népkönyvtárat. És még néhányan hiányolják ugyanezt.

Ezekből a levelekből kitűnik, hogy községi népkönyvtárosaink várják a támogatást, örülnek, ha a megyei vagy járási könyvtárosok meglátogatják őket, tanácsot és közvetlen segítséget adnak munkájukhoz. Szeretnék eredményeiket megmutatni, eldicsekedni azzal, hogy a helyi tanáccsal vívott nehéz küzdelem után új, megfelelő helyiséghez jutottak. És az ellenőrzést is igénylik. Mindez nagyon érthető. A községi népkönyvtárosok magánsan dolgoznak, elszigetelve kartársaitól, munkájuk megbeszélésére, tapasztalatcsereére viszonylag ritkán nyílik alkalmuk. Úgy gondoljuk, hogy a megyei könyvtáraknak — amelyeknek segítségét, ismételten hangsúlyozzuk, igen sok népkönyvtáros dicséri — még fokozottabban kell törődniök velük. A már működő és most létesülő járási könyvtáraknak szintúgy.

A községi népkönyvtárosok nemcsak magánsan dolgoznak, hanem igen gyak-

ran rendkívül nehéz, rossz, sokszor tűrhetetlen és lehetetlen körülmények között. A levélírók túlnyomó többségéből csak úgy árad a panasz a helyi tanácsra. Ezek a tanácsok egyáltalában nem törődnek a népkönyvtárral, úgy kezelik, mintha az nem is a tanács intézménye volna, sem erkölcsi, sem anyagi támogatásban egyáltalában nem részesítik őket. Legszívesebben névszerint felsorolnánk ezeket a mostoha tanácsokat. Sajnos, nincs helyünk rá. Így csak néhány levélből idézünk. Csiki Istvánné jászárokszállási népkönyvtáros írja:

»A helyi tanácstól semmiféle támogatást nem kapok. A tanács gazdasági vezetője kijelentette, hogy mivel a megyétől kapom a tiszteletdíjat, úgy a megyétől kériem a tüzelőt is. Mert sem a kultúrotthon, sem a tanács nem lát el a téli hónapokban tüzelővel. Az olvasókartonok beszerzését (7 forint kellett volna rá) azzal az indokkal tagadták meg, hogy nincs rá pénzügyi keret.«

Szűcs Sándorné írja Polgárról:

»Télen, a legnagyobb hidegben is megtartottam a könyvtárnapokat. Hiába kértem a községi tanácselnököt, hogy adjon tüzelőt, már annyit zaklattam, hogy amikor utoljára december 30-án nála jártam, rám ordított: Ha tüzelni akar, vegyen magának tüzelőt és tüzeljen. a községi tanács nem jótékonyági intézmény.«

Többek között Hegedüs Gábor ököritőfülpösi népkönyvtáros is a tüzelőhiányra panaszkodik:

»A tűzrevaló még nincs biztosítva, se a villany. a takarításról meg ne is beszéljünk. Bár megkértem a tanácsot, ha jön az iskolai szénrendelés, rendeljenek a könyvtárnak is 10–20 mázsát, majd kifizetem valahogy. Mert hidegben nem tudok dolgozni, nem akarok útra kórházba kerülni, mint idén március elején, mert megfáztam a hideg könyvtárban.« »A tanácslitkár most is velem akarta kifizettetni a villanyszámlát, mint már egyszer. És mivel én most megtagadtam és azt mondtam, hogy ez a tanács kötelessége, megtiltotta a villany használatát.«

Az ököritőfülpösi népkönyvtár igen nagy forgalmat bonyolít le, havonta rendszeresen több mint 1200 kötet könyvet kölcsönöz ki. Ha a tanács a népkönyvtáros személyét nem is tekinti, legalább a község lakosainak, az olvasóknak érdekét kellene, hogy nézze. És nemcsak tüzelőt és világítást kellene biztosítania a népkönyvtárnak, hanem megfelelő helyiséget is, hiszen erre, mint Hegedüs Gábor le-

A gyomai Járasi Könyvtár szervező könyvtárosa felolvas a cséplési ebéd-szünetben

veléből és a leveléhez mellékelt helyszínrajzából kitűnik, lehetősége is van. Minderre a minisztertanácsi határozat is kötelezi a tanácsot.

Vadász Tivadarné tiszatényői népkönyvtáros így ír:

»Nem azon sopánkodom, hogy bár többszáz olvasója van könyvtárunknak, rendszeres díjazásban nem részesülök, hanem az bánt, hogy egy bélyegzőt, levélpapírt, borítékot sem tudok venni a könyvtár számára. Nem is gondolok arra, hogy levelezésemre anyagi bázist kérjek.« »Sajnos, télen minden könyvtári órát fűtetlen olvasószobában tartok meg. Megvallom, nem is gondoltam még arra, hogy egy olyan könyvtár, mely írópapírt és bélyegzet csak a könyvtáros zsebéből tud biztosítani, még fűtőanyagot is igényelhet.«

Karádi Ödön Szászfáról írja:

»Sajnos, a tanács erkölcsi támogatáson kívül semmi más támogatást nem tud adni, mert a könyvtár céljára semmiféle összeg jóváhagyva nincs. Így természetesen fűtött és világított könyvtárhelyiségről szó sem lehet, bár havil 100 forint támogatással jól fűtött, jól világított — mert gázlámpánk van — helyiség állhatna rendelkezésünkre. Helyiség ugyanis volna, a felszerelést: asztalok, székek, kályha — társadalmi úton elő tudnánk állítani, csak a fenntartására kellene bizonyos összeg.«

A levelekben minduntalan visszatérő mondat, hogy a tanács se tavaly nem gondoskodott fűtőanyagról, se idén nem fog. Se a zaránki, se a novaji, se a bodai. se az iváncsai, se a somogyzáli, se a meneshelyi — és ezt így sorolhatnánk még hosszan, az égvilágon semmivel sem látja el a könyvtárát. Sokhelyt még kályha sincs, így például a lovászhetényi népkönyvtárban, vagy az újkígyósiiban. A polgárdi népkönyvtáros kap ugyan a tanácstól fűtőanyagot, de a könyvtárban se kályha, se kémény nincs. Mericske Rezső elvtárs ehhez még megjegyzi, hogy a község vezetői közül senki sem olvas. Úgy véljük, hogy ez a két dolog összefügg.

Sajnos ez a tipikus, hogy a helyi tanácsok semmibeveszik azt a minisztertanácsi határozatot, amely előírja, hogy gondoskodniok kell a községi könyvtárak anyagi szükségleteiről. Van azonban néhány szép kivétel is. Rostás Lászlóné nagybajomi népkönyvtáros azt írja, hogy a tanács mindenben segíti munkáját. A szükséges tüzelőt tavaly a helybeli Állami Erdőgazdaság adta a könyvtár részére. A tanács behozatta és felfűrészellette. A villanyvilágítást is biztosítják

Zillich Ernő így ír a mocsai tanácsról:

»...Községünk tanácsa a legmeszebbmenő támogatást nyújtja könyvtárosunknak. Fedezi a szükségleteket, gondoskodik a fűtésről és világításról, a bútortól is biztosítja. Ez mind egy szóra biztosítva van.«

Nagy Béla jánkmajtisi népkönyvtáros közli, hogy a helyi tanács »nagyban támogatja a könyvtárat, ad a könyvtárnak pénzt még dekorációs anyagra is«. A szemerei tanács is biztosította népkönyvtára részére a fűtést és a világítást. Ezek a tanácsok azonban még egyelőre kivételek. De ezek a kivételek azt mutatják, hogy a helyi tanácsok, ha akarnak, ha átérzik a könyvtárak fontosságát, tudnak könyvtáruk minimális szükségleteiről gondoskodni. Szeretnénk, ha minden tanács erről a néhányról venne példát és teljesítene törvényes kötelezettségét. Lehetetlen dolog az, hogy a helyi tanácsok többsége még mindig fölösleges tehernek érzi azt a könyvtárat, amelyik községének művelődését szolgálja. Tarthatatlan állapot az, hogy a községi tanácselnökök és titkárok gorombasággal fizessék ki azt a népkönyvtárost, aki gyakran is gyen, vagy csekély és sok esetben rendszertelenül kapott tiszteletdíjért áldozatkészen teljesíti hivatását. A községi tanácsoknak magatartásukon sürgősen változtatniok kell.

A tiszteletdíj és függetlenítés kérdése is fájó pontja népkönyvtárosainknak. bár a levélírók között kevés az olyan népkönyvtáros, aki még soha semmiféle anyagi ju-

talomban nem részesült. Legtöbbjük negyedévenként, félévenként, forgalmától, jó munkájától függően kapott 100—200—300 forint jutalmat. Néhányan azok közül, akik elérték a normát, negyedj fél, vagy teljes függetlenítésüket is megkapták. Sajnos, nem mindnyájan. Például: Ilyés Gyula kabai könyvtáros az elmúlt év utolsó negyedében megkapta már a fél függetlenítéssel járó tiszteletdíjat. De idén januártól júliusig — annak ellenére, hogy az előírt szintet tartotta. sőt emelte — egy fillért sem kapott. Ilyés Gyula ügyében a debreceni Megyei Könyvtár levélünkre azt válaszolta, hogy azért nem tudta tiszteletdíjban részesíteni, mert a Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya május 9-i felterjesztésükre a mai napig nem válaszolt. Azt kérték ugyanis, hogy Ilyésnek fél tiszteletdíjat adhassanak, mert jól dolgozik, bár az ehhez szükséges normát még nem érte el, csak megközelítette. Ez persze, hogy a Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya nem válaszolt erre a felterjesztésre, hiba, de nem indokolja azt, hogy a Megyei Könyvtár Ilyésnek még negyed tiszteletdíjat sem adott, amire kétségkívül rászolgált. (Egyébként Ilyés Gyulát júliustól kezdve függetlenítették.) Kirívó eset még Joó Piroskának, a volt nádudvari népkönyvtárosnak az ügye, aki azért nem jutott hozzá hosszú hónapokig megszolgált tiszteletdíjához, mert a kiutaláshoz szükséges kérdőív a helyi tanácsnál elkallódott. Szűcs Viktor körösszegapáti népkönyvtárost is bántotta az hogy a megígért és megérdemelt tiszteletdíjhoz nem tudott hozzájutni. Ügyében a Népkönyvtári Központ a következőket derítette ki:

»A berettyóújfalusi Járási Könyvtár 1953. május 27-én terjesztette fel Szűcs Viktor tiszteletdíját a Megyei Könyvtárhoz. A Megyei Könyvtár még azzap átadta az ügyet a népművelési osztály gazdasági előadójának. Többször sürgettek a pénz kiutalását. A Népkönyvtári Központ figyelmeztetése után ismét megsürgettek. Kiutalás azonban mind- ezideig nem történt. A második negyedévi tiszteletdíjra vonatkozóan még nem tett javaslatot a berettyóújfalusi Járási Könyvtár, annak ellenére, hogy a Megyei Könyvtár erre vonatkozóan már többször figyelmeztette.«

Végül kiderült, hogy a tiszteletdíj kiutalását az hátráltatta, hogy a Hajdú-Biharmegyei tanács népművelési osztályának több hónapon keresztül nem volt gazdasági előadója és így nemcsak a megyei népkönyvtárosok, hanem a népművelési ügyvezetők stb., stb. sem kapták meg hosszú hónapokon keresztül tiszteletdíjukat.

Ezek az esetek nemtörődomségből, ha-nyagságból származnak. Úgy véljük, hogy kommentárt nem is igéyelnék. A tények önmagukban is eléggé felháborítóak.

Más népkönyvtárosok, akik elérték már a negyed, vagy fél függetlenítést, rendszeres tiszteletdíj helyett csak időnként kapnak jutalmakat. Erről azonban valóban nem a megyei könyvtárak tehetnek. Amikor tavaly az Országos Létszámbizottság jóváhagyta az országos könyvtárhálózat létszámnormáit, népművelési kormányzatunk nem mérte fel helyesen a népkönyvtárak fejlődésének távlatait és nem biztosított az 1953. évi költségvetésben elégséges összeget erre a célra. Népkönyvtárosaink túltejesítették a tervet, az előrelátottnál több olvasót szereztek, s jóval nagyobb forgalmat bonyolítottak le. Így a megyei könyvtárak, amelyek csak a rendelkezésükre álló összeget oszthatták fel, nehéz helyzetbe kerültek. Valamit mindenkinek, aki arra rászolgált, akartak juttatni és általában juttattak is. Igen soknak, persze, kevesebbet, mint amennyi a norma szerint járt volna. Az adott helyzetben talán helyesen cselekedtek. De ezen a helyzeten változtatni kell és a kereteket úgy megszabni, hogy minden jogos igény kielégíthető legyen. Egyébként — úgy véljük — a norma is kiigazításra szorul. A jelenlegi nem veszi figyelembe a község lélekszámát. Kis községekben sokkal több munka és fáradság a minimális szintet elérni. A könyvtárosok anyagi ellátottsága nem mellékes kérdés. N. K. Krupszkaja írta a Pravda 1933. 276. számában: »A könyvtárosokkal épp olyan figyelemmel és gondoskodással kell foglalkozni, mint az olvasókkal. Az kell, hogy a legjobb erők menjenek erre a frontra.« »A könyvtári dolgozók kiképzése és továbbképzése azonban csak akkor lesz sikeres, ha a könyvtáros helyzete — mind anyagi, mind erkölcsi helyzete — megjavul.« Pártunk és kormányunk programja biztosíték arra, hogy népkönyvtárosaink anyagi ellátottsága lényegesen megjavul. A könyvtárosok leveleinek hatására a Népművelési Minisztérium máris biztosított 100.000 forintot a legkevésbé ellátott könyvtárak tüzelőjére.

KITŰNŐ KEZDEMÉNYEZÉSEK, JÓ MÓDSZEREK

A levelekben azonban nemcsak kérés és panasz van. Minden könyvtáros örömmel számolt be munkájáról. Igen sok az olyan levél, amelyet szinte teljes egészében érdemes lenne közölni, annyi ötlet, helyes kezdeményezés, ügyes és jó munkamódszer van bennük. A választási jó munkájukért megjutalmazott könyvtárosok a választások után sem lankadtak, ha-

Az izsáki népkönyvtár állandó könyvkiállítása

nem szerzett tapasztalataikat továbbfejlesztették és az általános műveltség terjesztése mellett és azzal együtt segítették az aratás, a cséplés és a begyűjtés munkáját. A legtöbb népkönyvtáros nem elégedett meg azzal, hogy a könyvtárban megvárja, amíg bejön valaki olvasnivalóért, hanem elébement a dolgozóknak, kivitte a cséplőgéphez a könyvet és ott felolvasott. **Benárd János (Nagyvenyim)** le-veléből idézzük:

»... Nagyvenyimről azt mondták nekem, hogy az régi, maradi, úgynevezett »reakciós« falu, kár elmennem a cséplőgéphez, mert meg sem hallgatnak. Nem ijedtem meg, elmentem, igyekeztem nehéz feladatomat jól ellátni. Első nap, mikor kimentem a cséplőgéphez, megszólalt egy idősebb bácsi, hogy: »muszáj ezt a felolvasást megtartani?« Ő tud egy másik cséplőgépet, innen öt kilométerre, inkább menjek oda. Megnyugtattam, hogy igyekszem rövid lenni és nem leszek unalmas. A Szabad Nép ismertetése után Móricz Zsigmond Rózsa Sándorából olvastam fel részleteket. A felolvasás után az előbbi bácsi megszólalt: »Hát az elvtárs csak jöjjön el mindennap, de könyvet is hozzon magával mindig.« Legnagyobb sikeremnek tartottam azt, mikor az egyik cséplőmunkás kijelentette, hogy akár egész nap szívesen elhallgatná felolvasásomat. Ismertettem Gárdonyi Géza Egri csillagok című művét is, melynél nagyon tetszett,

hogy mutattam az elvtársaknak néhány eredeti fényképfelvételt az egri várról és Gárdonyi Géza sírjáról, mely az egri vár »Bebek« bástyáján van.«

Bohács Eszter tiszaderzsi népkönyvtáros szintén bevezette a cséplőgépeknél a napi sajtó és a könyvek felolvasását. Dézsi Zoltán zaránki népkönyvtáros úgy segítette azon, hogy a nyáron a dolgozó parasztok nem érnek rá a könyvtárba bemenni, hogy könyvcsereelő utcabizalmiakat állított be, akik otthonaikban keresik fel az olvasókat, kicserélik a náluk lévő könyveket. Deres Klára (Iváncsa) szintén felolvasott a cséplőgépeknél az ebédszünetekben, a tűzorségen pedig »újság-folyóirat szolgálatot« vezetett be. Erki József még távasszal Kisgyűléseken beszélt a négyzetes kukoricaültetésről és kikölcsonzött erre vonatkozó könyveket.

»... Ennek eredménye az lett, hogy községünkben három középparasztnégyzetesen vetette el a kukoricáját. Nev szerint Szabó Lajos, Miskei Mihály és Loci Ferenc.«

Fogarassy Mihály (Pilisvörösvár) könyvismertetések tartott, ezeknek köszönhető, hogy olvasóinak ma már 60 százaléka felnőtt, túlnyomórészt bányász és egyéb ipari dolgozó. Az aratásban segédkező néphadseregünk harcosait behívta a könyvtárba és elérte azt, hogy minden vasárnap ott olvastak. Fogarassy elvtárs különös gondtal óvja a népkönyvtár könyveit. Gyermekeivel szemben, hogy mind, kivétel nélkül borítóval látják el a könyveket és ezt csak visszahozáskor, a könyvtárban veszik le. Hetenként 8—10 olvasóját otthonában is meglátogatja. A könyvajándékozás is divattá lett könyvtárban.

Kocsis Sándorné ezt írja:

»... Gondolkodtam, mit csináljak, hogy megszeressék a politikai könyveket. A KÖNYVTÁROS című folyóiratban egy politikai könyv tartalma le volt írva. Ugyanez a könyv megvolt a könyvtárban is. A tartalmát elolvastattam egy olvasóval, aki ezt mondta: „milyen jó könyv lehet, nem is gondoltam, hogy ilyen tanulságos“. El is vitte.«

Karádi Ödön (Szászfa) szintén ellátja a tűzorséget napi sajtóval. A Szabad Népből a Szabad Ifjúságban és a Tartós Békében bekarikázza a mezőgazdasági vonalközösű cikkeket és így adja oda. Egy ügyes úttörője pedig minden nap bemutátja a tűzorségen levőknek a nála levő kézikönyvtárt.

»... Így kapcsoltam be a község lakosságának mondhatni 80—90 százalékát a nyári könyvolvasásba. Napon-

ként három, illetve hat család van tűzorségen, így 12 naponként minden családra rákerül az őrég, akik mondhatni kivétel nélkül olvasókká lettek, remélem, ezeket megtartom a téli hónapokban is.«

A cséplőgépnél is felolvasta az újságot és a faluban arató honvédeket is ellátta olvasnivalóval.

Mátyus István, a karcagi kultúrotthon Beloiannis-könyvtárának vezetője, az aratás és cséplés alatt brigádonként szervezte meg a csoportos olvasást. Egyes tsz-eknél idegenkedve fogadták ezeket a felolvasásokat, »de ha megfelelő témájú könyvet olvasunk fel a tsz-dolgozóknak — írja —, mint például Nagy Sándor Megbékélés című Sztálin-díjas művét, azt igen nagy érdeklődéssel hallgatják. Nagyon kíváncsiak voltak a dolgozók, hogy belép-e Hajdu István a szövetkezetbe vagy sem.« Több karcagi tsz kérte a felolvasások eredményeként, hogy állítsanak fel náluk fiókkönyvtárat, amit meg is tettek.

Nagy József (Csombárd) az úttörőkkel hordatja ki a könyveket azokhoz a családokhoz, akik nem érnek rá bemenni a könyvtárba. Ő maga is visz magával mindig néhány könyvet, amelyet útközben kölcsönöz ki. Nagy Béla (Jánkmajtis) szintén felolvasott a cséplőmunkásoknak. A könyvtárat népszerűsítő plakátokat a község legforgalmasabb helyein is kifüggesztette és gyakran cserélte őket. Ügyes táblát szerkesztett, amelyen külön ajánl könyveket a gépállomáson dolgozóknak, az ifjúságnak, a népnevelőknek, a szemináriumvezetőknek.

Póré János (Nemeske) az élenjáró dolgozókat emléklappal köszönti és az emléklaphoz mindjárt mellékel is egy könyvet, amelyet elolvasásra ajánl. A lemaradókat levélben buzdítja és ezeknek is ajánl könyvet, amely szerint munkájukat megjavíthatják. Az úttörőkből ő is szervezett egy cserélő-brigádot. Olvasóival úgy meg tudta szeretetni a könyveket, hogy azok nemhogy rongálnák őket, hanem meg is javítják a használatukat.

Patzauer János (Nagyszénás) minden hétfőn és csütörtökön délben kiment valamelyik cséplőgéphez és vitt magával könyvet, Veres Péter, Szabó Pál, Móra Ferenc, Tömörkény István vagy Móricz Zsigmond valamelyik regényét. Ezekből olvasott fel egy részt és beszélt meg a könyv kapcsán a dolgozókkal a legújabb politikai kérdéseket.

Seiber János (Gelsesziget) szintén kihasználta a cséplési ebédszüneteket. Azt írja, hogy ezek a felolvasások nagyon beváltak.

Tihanyi Ernő (Vaskút) a nyári mező-

gazdasági munkák támogatása után azt tervezi, hogy a pártba felvett tagjelölteket nyomban, még a taggyűlésen ellátja megfelelő könyvekkel. Timár Lajosné (Endrőd) szintén kijárt a cséplőgéphez felolvasni. Veres Péter Próbatételéből, Móricz Zsigmond Árvácskájából olvasott fel részleteket. Ezenkívül József Attila verseiből.

»Bizony a kezdet nehéz volt — írja —, mert nem láttak szívesen, de győztem, mert amikor olvastam, még utána meg is beszélték a hallottakat és még meg is vendégeltek ebéddel. Úgy mentem tovább. Elmentem a jőlteljesítő egyéni dolgozókhoz is. Itten is jó eredményem volt, palacsintával fogadtak és könyvtáram olvasói is lettek. A tanyákról is szerveztem be olvasókat.«

Varga Etelka (Mezőlak) nemcsak a cséplőgépeknél olvas fel, hanem minden vasárnap délután és este a moziszünetekben is.

Venczel Miklósné (Balatonboglár) minden kölcsönzési napon tart felolvasást is, ezenkívül a gyermekeknek mesedélutánt. Legutóbb 51-en hallgatták ezt meg.

Vető Györgyné (Kecel) leveléből:

»A délelőttönkénti külső szolgálat alatt felkeresem a régebben elmaradt olvasókat és, ha lehet, aktivizálom őket. Felkeresem, illetve ifjúsági aktívakkal felkerestetem azokat, akiknél régebben lejárt kölcsönzési idejű könyvek vannak, visszahozzuk a könyveket, esetleg újjal cseréljük ki őket. Felkeresem az üzemeket, munkahelyeket és a munkásokat érdeklő könyveket viszek nekik. Szülőotthonban, betegeknek könyvcserét, sőt aktívakkal felolvasást tartok. Aktívaim a Szabad Népből és rövidebb elbeszélésekből olvasnak fel a tsz-ekben, az aratási és cséplési munka szünetében... Igyekszem könyveimmel mindenütt ott lenni, ahol valami kulturális, vagy politikai esemény, gyűlés van... Az olvasószobába szemléltető képeket készítettem középiskolai tanulókkal az olvasás és a művelődés hasznos voltáról. Ennek eszméjét a Könyvbaráttól vettem.«

Vető Györgyné elvtársnőnek a községi tanács is a segítségére sietett. Nemcsak szép helyiséget adott a könyvtár részére, hanem a múlt évben a község jó adófizetéséért kapott jutalomdíjból 4000 forintot is a rendelkezésére bocsátott, amelyből kályhákat, könyvszekrényt, könyvállványt, asztalokat, székeket szerzett be és a villanyt is bevezettette. Bál rendezésével is szerzett pénzt könyvtárának. Könyvtára fejlesztésére is szép tervei vannak:

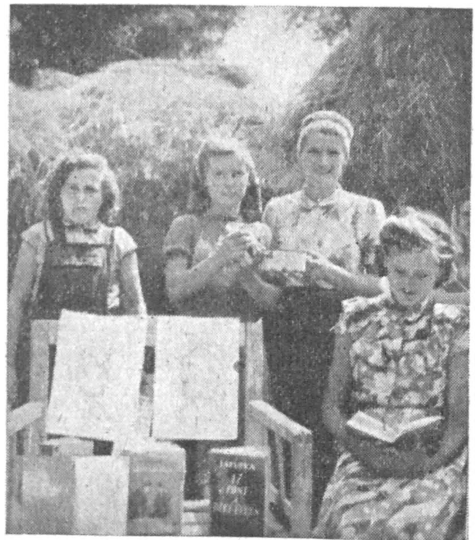
»Községünk nagy kiterjedésű és nagy tanyarendszere van. Eddig már három kültelki iskola tanítójával beszéltem meg, hogy elvállalja a fiókkönyvtár vezetését. Ezekről a fiókkönyvtáraktól sokat várok« — írja.

Sajnos, nem áll módunkban minden levélírónak hasonlóan jó munkamódszerét közzétenni. Bátran állíthatjuk, hogy egy sem szűkölködik ötletekben és olyan hasznos tapasztalatokban, amelyek más népkönyvtárakban is megvalósíthatók.

A legtöbb levélíró számszerű eredményeit is közli. Sokan megjegyzik, hogy ezek még nagyobbak lehetnének, ha eleendő könyv állna rendelkezésükre és az újonnan megjelenteket folyamatosan kapnák. Mert igen sok a már mindenki által kiolvasott könyvük. Állományuk összetételére is sokan panaszkodnak. Általában kevés a szépirodalom és igen kevés (a kereslethez képest) az ifjúsági és mesekönyv.

Sántha Lászlóné (Fülöpszállás) írja, hogy nincs elég ifjúsági könyvük, »nem beszélve a mesekönyvek elégtelen voltáról«. Ugyancsak ő kéri, hogy a könyv elejére nyomtassák ki az író rövid életrajzát, hogy az olvasók lássák és tudják, hogy ki írta a könyvet. Így szívesebben olvassák. Több magyar klasszikust is kér.

Székács Istvánné (Tiszaföldvár) sokkal több regényt szeretne magyar íróktól, mert »a magyar írók könyvei sokkal jobban vonzzák az olvasókat, mint azok,

A mezőlaki népkönyvtár kiállítása a cséplőgépnél

amelyekben idegen nevek szerepelnek. Ezeket kezdetben nehezen szokják meg a falusi emberek».

A szépirodalmat általában és a magyar írók könyveit különösen igen sokan kedvelik. De jó egynehányan nem állnak meg a kívánságnál. Megoldást is javasolnak. Többen felvetik azt az ötletet, hogy az egyes népkönyvtárak könyveit időnként egymásközt ki kellene cserélni, illetve cserealapot kellene a járási és megyei könyvtárakban létesíteni. Töb-
beknek ez a javaslata most megvalósul.

Majdnem minden népkönyvtáros kérte, hogy legalább egy-két napra a járási vagy megyei könyvtárba mehessen tanulmányútra. Többen azt kérték, hogy az Országos Széchényi Könyvtárba, vagy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba jöhessenek fel tanulni. Ezeket a kéréseket a megyei és járási könyvtárakhoz, illetve a népművelési minisztérium könyvtár-osztályához továbbítottuk. Az illetékes szervek ezeknek a kéréseknek minden esetben eleget tesznek. Többen kérték, hogy hosszabb tanfolyamra, öthetesre, vagy öthónaposra mehessenek, majd ennek elvégzése után a könyvtáros főiskolára. A tanulás utáni vágy minden levélíróban él. Csak egy jellemző levélből idézünk:

»... Tanulmányútra szívesen elmennék. Ha úgy gondolják az elvtársak, hogy kiérdemeltem a tanulmányútra való küldést. Szeretek tanulni, nagyon szeretem a könyvtári munkát. Sokat olvasok. Régebben, még gyermekkoromban, nem állt módomban, hogy olvashassak, pedig szerettem volna meséket olvasni. Most megnyílt a lehetőség számomra: olvashatok, tanulhatok. El voltam zárva a világ elől. A könyveken keresztül én is megismertem a világot és megtudtam, hogy mindenütt vannak emberek, dolgozók, akik a világot minden táján harcolnak és küzdenek a békéért.« — írja Somogyi Józsefné Tiszadadáról.

A KÖNYVTÁROS folyóiratról is sokan írnak, azok is, akik csak rendszeresen jutnak hozzá. Ezek a népkönyvtárosok kérik, hogy tegyük valamiképp lehetővé, hogy rendszeresen megkapják a folyóiratot. A megyei könyvtárak vezetőit megkértük, hogy juttassák el ezekhez is rendszeresen A KÖNYVTÁROS-t. A Vas megyei és Nógrád megyei könyvtár már válaszolt is kérésünkre: szeptembertől kezdve minden népkönyvtárunk részére előfizetik.

Szerkesztőségünk rajta lesz, hogy levelezőinknek ne csak a folyóiratra vonatkozó, de minden egyéb jogos kérése is teljesüljön. Néhányat már sikerült is teljesíteni. Például: Bodri Anna (Előszállítás) egy újabb levelében megírja, hogy kérésünkre a Megyei Könyvtár kiküldötte már meg is látogatta, a tanácsnál elintézte, hogy új helyiséget és a Járási Könyvtártól könyveket kapjon. A Népkönyvtári Központ, kérésünkre, gondoskodott arról, hogy Fertőd népkönyvtára több és megfelelőbb könyvekhez jusson. Más természetű — például tiszteletdíjra vonatkozó — panaszt is tudunk már orvosoltatni.

A KÖNYVTÁROS szerkesztősége úgy véli: igen hasznos volna, ha levelezőivel személyesen is megbeszélhetné problémáikat és a folyóirat kérdéseit is. Úgy tervezzük, hogy a közeljövőben legszorgalmasabb levelezőinket meghívjuk egy ilyen megbeszélésre. Addig is köszönjük levélíróink bizalmát, köszönjük, hogy törődnek folyóiratunkkal. Nagy örömmel töltöttek el bennünket ezek a levelek és az a tudat, hogy népkönyvtársaink ilyen odaadással és az üggyhöz méltó szeretettel és buzgalommal végzik munkájukat. Ez számunkra is biztatást jelent és erőt ad további munkánkhoz.

ZOLNAY VILMOS
felelős szerkesztő